

فرهنگ جامع

سخنان امام جواد علیه السلام

ترجمة كتاب

موسوعة كلمات الإمام الجواد

تأليف:

گروه حدیث پژوهشکده باقر العلوم

وابسته به سازمان تبلیغات اسلامی

سید حسین سجادی تبار محمود شریفی

علی غلامی بهاء الدین قهرمانی نژاد شائق

ترجمه: مسلم صاحبی

شرکت چاپ و نشر بین الملل

هوان و نام پدیدآور

فرهنگ جامع سخنان امام جواد علیه السلام، ترجمه کتاب موسوعه کلمات الامام الجواد (ع)
تألیف گروه حدیث پژوهشکده باقرالعلوم واسنه به سازمان تبلیغات اسلامی، حسین سجادی تبار
{و دیگران} مترجم مسلم صاحبی

تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین الملل، ۱۳۸۷

ص ۲۳۱

۹۷۸-۹۶۴-۳۰۴-۲۸۶-۸

فبیا

مؤلفین: حسین سجادی تبار، محمود شریفی، علی غلامی، بهاءالدین قهرمانی، نژاد شائق

کتابنامه: ص ۲۲۷-۲۳۱؛ همچنین به صورت زیرنویس

کلمات الامام الجواد (ع) فارسی

محمد بن علی (ع)، امام نهم، ۱۹۵-۲۲۰ ق - احادیث

احادیث شیعه - قرن ۱۴

سجادی تبار، حسین، ۱۳۳۲، گردآورنده

صاحبی، مسلم، مترجم

سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم (ع) گروه حدیثه

سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین الملل

۱۳۸۷ / ک ۸۰۴۱ / BP ۲۸۷۲

۲۹۷۹۵۸۲

۱۲۸۳۳۱۶

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

یادداشت

عنوان قرارداد

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

شناسه افزوده

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

شرکت چاپ و نشر بین الملل

نام کتاب: فرهنگ جامع سخنان امام جواد(ع)

مؤلف: گروه حدیث پژوهشکده باقرالعلوم(ع)

مترجم: مسلم صاحبی

نوبت چاپ: سوم - زمستان ۱۳۹۳

لیتوگرافی: الوان

چاپ و صحافی: سپهر

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۷۰۰۰۰ ریال

مسئول تولید: شریف شایسته

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۴-۱۹۹-۱

دفتر مرکزی:

تهران، میدان استقلال، سمدی

جنوبی، پلاک ۲، طبقه ی سوم

تلفن: ۰۲۱ - ۳۳۹۲۳۹۵۹

نمابر: ۳۳۱۱۸۶۰۲

فروشگاه مرکزی:

میدان فلسطین، ضلع شمال

شرق، پلاک ۳ و ۵

تلفن: ۰۲۱ - ۸۸۹۲۱۹۸۰

نمابر: ۸۸۹۰۲۸۳۳

Email: indpub@intpub.ir

www.intpub.ir

همه ی حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره ی کامپیوتری اقیاس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، اقتباس در گیومه در مستندنویسی و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۳	ولادت با سعادت امام جواد
۴	برجستگی های امام جواد
۵	شیوه و روش گردآوری این مجموعه
فصل اول: عقاید		
۹	توحید و شناخت خداوند
۹	درک نشدن خداوند با وهم
۹	معنای واحد و أحد و معنی «لاتدرکه الأبصار»
۱۱	تعبیر «شیء» به خدای متعال
۱۱	معنی صمد
۱۲	اسماء و صفات خدای متعال
۱۴	کفر و شرک در عبادت
۱۵	نبوت
۱۵	پیمان خداوند با پیامبران درباره توحید
۱۵	شمار پیامبران
۱۶	دیدار ذوالقرنین و ابراهیم
۱۷	شبهت امام جواد به حضرت عیسی
۱۷	چرا پیامبر اکرم اُمّی نامیده شده است
۱۸	چگونگی بیعت پیامبر اکرم با زنان
۱۹	قرآن و تفسیر آن
۱۹	تفسیر آیه «مَا نَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ...»
۲۰	تفسیر آیه «وَوَفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ»

- تفسیر آیه «وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ» ۲۱
- تفسیر آیه شریفه «وَسْتَسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ» ۲۱
- تفسیر آیه شریفه «يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ تَامَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ» ۲۲
- تفسیر آیه شریفه «وَمَا أَهْلٌ لِعَزْرِ اللَّهِ» ۲۲
- تفسیر آیه شریفه «وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ» ۲۴
- تفسیر آیه شریفه «فَمَنْ اتَّبَعَ هُدَايَ» ۲۴
- تفسیر سخن خدای متعال: «وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا» ۲۵
- تفسیر آیه شریفه «فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ» ۲۶
- تفسیر آیه شریفه «يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَنْدَبِرْهُمْ» ۲۶
- تفسیر آیه شریفه «مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَى» ۲۷
- تفسیر آیه شریفه «أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ» ۲۸
- تفسیر آیه شریفه «وَالَّذِينَ إِذَا تَشَاءُ» ۲۸
- قرائت قرآن کریم ۳۰
- آثار خواندن سوره‌های مبارکه «توبه» و «قدر» ۳۰
- اهل بیت (علیهم السلام) ۳۳
- زنده نگه داشتن یاد اهل بیت ۳۳
- همسایگی اهل بیت ۳۳
- آثار برگزیدن خاندان پیامبر ۳۳
- یاداش دوستدار محمد و علی ۳۴
- جایگاه اهل بیت ۳۴
- مقام فاطمه زهرا ۳۵
- انتقام‌گیری از قاتلان فاطمه ۳۵
- مقام امامان در شبهای جمعه ۳۶
- درباره جذب‌رگوارش حضرت محمد ۳۸
- پیامبر اکرم و ابوذر غفاری ۳۹
- امامت و رهبری ۴۲
- حجتهای خدا بر دینش ۴۲
- نشانه‌های امام و رهبر ۴۲
- آگاهی حضرت از باطن اشخاص ۴۳

۴۵ امامت او در خردسالی
۴۶ خطبه رسای حضرت در کودکی
۵۱ سخن گفتن حضرت، بعد از ولادتش
۵۲ سخن امام در کودکی
۵۳ شجاعت حضرت در کودکی
۵۵ افتادن آلت نوازندگی از دست آواز خوان
۵۷ درباره امامان دیگر
۵۷ دانش آموختن رسول خدا به امام علی
۵۷ موعظه‌هایی از علی
۶۰ پاسخهای امام حسن مجتبی
۶۲ حرمت آتش بر نسل امام حسن و امام حسین
۶۲ قیام حضرت ولی عصر در روز عاشورا
۶۲ گریه بر امام حسین
۶۲ راه رفتن در منزلگاه بنی هاشم
۶۳ شهیدان فح
۶۴ درباره پدر بزرگوارش امام رضا
۶۴ نام‌گذاری پدر بزرگوارش به رضا
۶۴ کرامات امام رضا
۷۰ حزن حضرت در آخرین وداع پدرش از کعبه
۷۱ خبر دادن حضرت از شهادت پدر بزرگوارش
۷۲ شهادت امام رضا و غسل دادن امام جواد او را
۷۸ حضور امام جواد در مراسم خاکسپاری پدر بزرگوارش
۷۹ سخن حضرت پس از شهادت پدر بزرگوارش
۸۰ آنچه مربوط به شخص آن حضرت است
۸۰ سلاح پیامبر
۸۲ مناظره حضرت با یحیی بن اکثم
۸۹ مناظره حضرت راجع به ابوبکر و عمر
۹۲ کرامات امام جواد
۹۳ شفا دادن بیماران

- ۹۶ آگاهی حضرت از غیب و نهان
- ۹۹ خیر دادن حضرت از نامه‌ها
- ۱۰۰ خیر دادن حضرت از نیت افراد
- ۱۰۱ خیر دادن حضرت از باطن ابن سهل قمی
- ۱۰۲ فرستادن پیراهن، برای حسن بن علی و شاه
- ۱۰۲ علم حضرت به راه و آب
- ۱۰۳ دستور حضرت به مرده، جهت اعلام دارائی خود
- ۱۰۳ خیر دادن حضرت از مرگ و میرها
- ۱۰۵ علم حضرت به وقوع سیلاب
- ۱۰۵ پاسخ ندادن حضرت به نامه واقعی
- ۱۰۵ خیر دادن از محل کوفتندگم شده
- ۱۰۶ خیر دادن آن حضرت از کالای دو زن
- ۱۰۷ خیر دادن حضرت از مسموم بودن غذا
- ۱۰۷ استدلال حضرت بر علم و دانش خویش
- ۱۰۸ آگاهی آن حضرت به زبان حیوانات
- ۱۰۹ خیر دادن حضرت از نهان مردم
- ۱۱۴ مستجاب شدن دعای حضرت
- ۱۱۴ متوقف ساختن کشتیها در دجله
- ۱۱۴ طغی الارض حضرت
- ۱۱۵ گفتگوی حضرت با یزید بسطامی
- ۱۱۶ بزرگواری حضرت با مرد شامی
- ۱۱۸ کرنش درندگان در مقابل امام
- ۱۱۹ معجزه حضرت در مورد کاسه چینی
- ۱۱۹ معجزه حضرت، راجع به درخت سدر خشکیده
- ۱۲۰ تبدیل خاک به طلا
- ۱۲۱ زنده شدن مردگان به دعای حضرت
- ۱۲۳ معجزه حضرت در تأثیر نکردن شمشیر بر او
- ۱۲۵ خیر دادن حضرت از شهادتش
- ۱۲۷ سخنان حضرت، راجع به امامان بعد از خود

۱۳۱	ویژگیهای امام مهدی
۱۳۴	سخنان حضرت، راجع به شیعه و اصحاب
۱۳۴	سرپرستی یتیمان آل محمد
۱۳۴	برآوردن احتیاجات اصحاب
۱۳۵	بخشیدن مال به یارانش
۱۳۷	تسلیم گفتن به بعضی از یارانش
۱۳۷	بشارت حضرت به ابراهیم بن ابی محمود
۱۳۸	نامه حضرت به ابراهیم بن محمد
۱۳۹	لعنت حضرت بر ابوالخطاب
۱۳۹	نامه حضرت به ابوطالب قمی
۱۴۰	نامه حضرت به ابوعلی محمودی
۱۴۰	نامه حضرت راجع به احمد بن محمد سناری
۱۴۰	لعنت کردن ابوسمهری و ابن ابی الزرقاء
۱۴۱	تفریق حضرت در حق ام الفضل
۱۴۲	سخن امام راجع به حضینی
۱۴۳	نامه حضرت راجع به مرد خراسانی
۱۴۴	سخن حضرت درباره خیران خادم قراطیسی
۱۴۵	نامه حضرت به داود بن قاسم
۱۴۵	سخن حضرت درباره زکریا بن آدم
۱۴۶	نامه حضرت به سعد الخیر
۱۵۱	سخنان حضرت در باره صفوان، ابن سنان، زکریا و سعد
۱۵۳	نامه حضرت به عبدالجتار بن مبارک نهاوندی
۱۵۴	نامه حضرت به عبدالعزیز بن مهدی
۱۵۴	حواله دادن مردم به علی بن حدید
۱۵۴	دعای حضرت برای علی بن مهزیار
۱۵۶	سخن حضرت با محمد بن سنان
۱۵۷	سخن حضرت با محمد بن فرج
۱۵۷	سخن حضرت راجع به یحیی بن قاسم
۱۵۸	سخن حضرت درباره یونس بن عبدالرحمان

۱۵۹	سخن حضرت درباره هشام بن حکم
۱۵۹	سخنان حضرت در مورد واقفی‌ها و ناصبی‌ها
۱۶۰	سخن حضرت با عموی خود عبدالله بن موسی
۱۶۳	معاد
۱۶۳	معنی مرگ

فصل دوم: احکام

۱۶۷	طهارت
۱۶۷	پاک شدن زمین و پشت بام
۱۶۷	بیلیدی عائط
۱۶۸	آبجو
۱۶۹	کفن کردن مرده با پیراهن
۱۶۹	کفن کردن زن
۱۶۹	چگونگی خاکسپاری بچه سقط شده
۱۷۰	پاداش داغ دیندن
۱۷۰	وضوء
۱۷۱	نماز
۱۷۱	وقت نماز صبح
۱۷۲	حکم نماز در لباسی که از بازار خریداری شود
۱۷۲	نماز در پوست مردار
۱۷۳	نماز بر سجاده حصیری کوچک
۱۷۳	نماز در کرک و پوست خرگوش
۱۷۴	نماز خواندن در فتنک و سنجاب و سمور و روباه
۱۷۴	نماز خواندن در لباس خُر
۱۷۵	پوشیدن کرکه
۱۷۵	انگشتری
۱۷۶	ترک کردن بسم الله در سوره نماز
۱۷۶	مناجات در نماز
۱۷۶	رکوع تمام و کامل

۱۷۷ حکم نماز شکسته و کامل
۱۷۷ حکم نماز در حرمین شریفین
۱۷۸ نماز در مساجد
۱۷۹ نماز جماعت
۱۸۰ تقیه در نماز جماعت
۱۸۱ نمازهای مستحبی ماه مبارک رمضان
۱۸۱ نماز امام جواد در اول هر ماه
۱۸۲ روزه
۱۸۲ دیدن ماه
۱۸۲ نذر کردن روزه
۱۸۳ قضای روزه زن مستحاضه
۱۸۳ روزه میت
۱۸۳ روزه و قاتلان امام حسین
۱۸۵ خمس
۱۸۵ خمس کسب و کار و غنیمت
۱۸۷ خمس هدیه
۱۸۷ آنچه به آن، خمس تعلق می‌گیرد
۱۸۹ حق آل محمد
۱۹۰ زکات
۱۹۰ پرداخت قیمت جنس به عنوان زکات
۱۹۰ صدقه دادن و نگهداشتن اجر آن!
۱۹۳ حج
۱۹۳ اقسام حج و فضیلت حج تمتع
۱۹۴ حج کسی که آگاه و بینا (شیعه) شده است
۱۹۴ حج غیر شیعه
۱۹۵ حج گزاردن از ناصبی
۱۹۵ حج گزاردن کسی که بار اول اوست، به نیابت دیگری
۱۹۵ حج وصیت کننده
۱۹۶ وصیت کردن به حج

- ۱۹۷ عمره در ماه رمضان
- ۱۹۷ بیرون رفتن مقیم مکه از آن و بازگشتن بدون احرام
- ۱۹۸ سر آغاز حج
- ۱۹۸ محرم نمودن کودک
- ۱۹۸ سایه بر سر قرار دادن
- ۱۹۹ طواف خانه خدا
- ۲۰۰ طواف کردن به نیابت معصومین
- ۲۰۱ تقصیر نمودن حاجی
- ۲۰۱ روز عید قربان
- ۲۰۱ رمی جمره کردن در حال سواره
- ۲۰۲ تاخیر افتادن رمی و قربانی
- ۲۰۲ طواف نساء و نوشیدن آب زمزم
- ۲۰۳ وداع کعبه
- ۲۰۴ امر به معروف و نهی از منکر
- ۲۰۴ تقیه
- ۲۰۶ تقیه و حقوق برادران
- ۲۰۷ خرید و فروش
- ۲۰۷ رضایت طرفین در خرید و فروش
- ۲۰۷ پول فروش زمین
- ۲۰۸ مدت انتظار در داد و ستد مال مفقود
- ۲۰۹ داد و ستد مال یتیم
- ۲۰۹ کسی که از روی نادانی، ربا دهد
- ۲۱۱ شفعه
- ۲۱۲ هدیه
- ۲۱۲ قبول هدیه
- ۲۱۳ سوغات سفر
- ۲۱۴ قرض (بدهکاری)
- ۲۱۴ ادا کردن قرض مرده
- ۲۱۴ باز پس گرفتن حق خود از بدهکار

۲۱۵	اهمیت بازپرداخت قرضی
۲۱۶	وقف
۲۱۶	وقف و کسانی که ارث می‌برند
۲۱۶	فروختن مال موقوفه
۲۱۷	وقف کردن زمین
۲۱۸	ازدواج
۲۱۸	هم‌طراز بودن در زناشویی
۲۱۹	شوهر دادن دختر نابالغ
۲۱۹	خواندن خُطبه ازدواج
۲۲۰	مهر همسر حضرت
۲۲۹	سر برهنه کردن زن
۲۲۹	نگاه کردن خواجه به زن نامحرم
۲۳۰	محرمات شیر دادن
۲۳۱	عده نگه داشتن زن
۲۳۲	طلاق
۲۳۳	فرار مرد و ازدواج همسر
۲۳۴	خوردن و آشامیدن
۲۳۴	آداب سفره
۲۳۴	نوشیدن در ظرفهای نقره کاری شده
۲۳۵	استفاده از ظرفهای طلا و نقره
۲۳۵	شکار
۲۳۵	شکار سگ شکاری
۲۳۷	سوگند خوردن و نذر کردن
۲۳۹	وصیت کردن
۲۳۹	وصیت در یک سوّم دارائی یا بیشتر
۲۴۲	ارث
۲۴۳	میراث دختر
۲۴۳	حق همسر
۲۴۴	قربانیت و ولایت آزادکننده عبد و میراث

۲۴۴	تقسیم ارث
۲۴۶	حدود و دیات
۲۴۶	حکم محارب
۲۴۶	حکم راهزنان
۲۴۸	بریدن دست
۲۵۱	حدّ نزدیکی با حیوانات و دزدیدن کفن مرده
۲۵۲	دیه قتل
۲۵۳	آزاد کردن بنده
۲۵۳	تهمت زدن به همسر

فصل سوم: اخلاق

۲۵۷	اخلاص
۲۵۷	نگهداشتن عمل
۲۵۷	اکرام بزرگتر
۲۵۸	نیازمندی نیکوکاران
۲۵۸	نیازمندی مؤمن
۲۵۹	برادری در راه خدا
۲۵۹	ادب
۲۶۰	زشت را زیبا شمردن
۲۶۰	به سخن گوش فرادادن
۲۶۰	آشکار ساختن چیزی پیش از قطعی شدن
۲۶۱	بخشش به اندازه توان
۲۶۱	امین ستمگران
۲۶۱	معنای حزم
۲۶۱	تفأل زدن (خوب گرفتن)
۲۶۲	تقوا
۲۶۲	توبه و بازگشت به سوی خدا
۲۶۳	خیر و شر
۲۶۳	اندیشه خام و نسنجیده

۲۶۳	خشنودی از کار دیگری
۲۶۳	بی‌نیاز و بخشش
۲۶۴	عادت ناپسند
۲۶۴	شریف و آقا و کریم واقعی
۲۶۴	افزایش نعمت با شکر
۲۶۵	صبر و شکیبایی
۲۶۵	درخواست یکدلی و خیرخواهی
۲۶۶	ستم و ستمکار
۲۶۶	ملامت و سرزنش بی‌ون بدگمانی
۲۶۶	دانشمندان و جاهلان
۲۶۶	آهنگ خدای متعال کردن
۲۶۷	آثار کفران نعمت و شکر آن
۲۶۷	آنچه کمک آدمی بر عمل است
۲۶۷	بخشیدن نعمت
۲۶۸	مشورت کردن و استخاره گرفتن
۲۶۸	رفاقت و همنشینی کردن
۲۶۹	دیدار برادران
۲۶۹	پندهای امام جواد
۲۷۶	بیزشکی
۲۷۶	معالجهٔ سنگ کلیه
۲۷۶	درمان سردی معده و تپش قلب
۲۷۷	داروی بادی که در بدن نفوذ کرده، از نقطه‌ای به نقطهٔ دیگر می‌رود
۲۷۷	داروی باد پلید
۲۷۸	ضعف معده
۲۷۸	بند آمدن خون حیض
۲۷۹	درمان هپاتیت
۲۷۹	بریدن رگ زاهر

فصل چهارم: دعاها و زیارتها

۲۸۲ دعاها
۲۸۳ از دعای امام جواد است
۲۸۴ تسبیح نمودن حضرت
۲۸۴ قنوت امام جواد
۲۸۵ دعای امام جواد در قنوتش
۲۸۷ دعا برای پسر شدن جنین (بچه در شکم)
۲۸۷ دعای بعد از نماز صبح
۲۸۸ دعا بعد از نماز واجب
۲۹۰ دعا در هنگام صبح و شب
۲۹۰ دعا برای رهایی از زندان
۲۹۱ دعا برای رفع زلزله
۲۹۱ اعمال شب بیست و هفتم ماه رجب
۲۹۲ عمل روز نیمه و بیست و هفتم ماه رجب
۲۹۳ دعای امام جواد در شب اول ماه رمضان
۲۹۵ نفرین امام جواد در حق دشمنانش
۲۹۵ نفرین امام جواد در حق آل فرج
۲۹۶ حجاب آن حضرت
۲۹۷ حرز امام جواد
۳۰۶ تعویذهای امام جواد
۳۱۲ استخاره
۳۱۳ ثواب و پاداش زیارت پیامبر اکرم
۳۱۳ زیارت فاطمه زهرا
۳۱۴ زیارت امام حسین در شب قدر
۳۱۴ برتری زیارت پدرش بر زیارت امام حسین
۳۱۵ فضیلت زیارت امام رضا و ثواب آن
۳۱۸ چگونگی زیارت امام رضا
۳۲۴ ثواب زیارت حضرت فاطمه معصومه (در قم)
۳۲۵ زیارت قبر مؤمن

مقدمه

سپاس و ستایش از آن خداوند پروردگار جهانیان، است و سلام و صلوات، بر پیامبران و فرستادگان او باد؛ خصوصاً آخرین ایشان، حضرت محمد ﷺ و بر دودمان پاک و معصومش؛ همان کسانی که خدای متعال، هر پلیدی را از ایشان زدود و پاک و پاکیزه‌شان گردانید.

بر خواننده آگاه پوشیده نیست که آنچه از موضوعات دینی و علمی زندگی ساز و مهم، در این کتاب فراهم آمده است، بی نیازی از بهره مندی و برخورداری از میوه‌ها و ثمرات پاکیزه آن، وجود ندارد و شاید بتوان گفت: بیشتر روایات و مسائلی که امام معصوم و جوان، حضرت محمد بن علیؑ، شیعیان و پیروان خود را از آنها برخوردار کرده، در نقل و توضیح آنها با پدران و نیاکان و فرزندان خویش از امامان معصوم ما - درود خدا بر آنان باد - مشترک است؛ جز این که در اینجا نکته مهمی وجود دارد که به آن حضرت اختصاص یافته و برای هیچ یک از آن بزرگواران - درود خدا بر آنان باد - همانند آن فراهم نگردیده است و آن نکته مهم، موقعیت خطیر و حساس آن حضرت در میان کارگزاران دولت عباسی بود؛ کسانی که از رهگذر توهم ناآگاهی و ناتوانی و کوتاهی، نسبت به آن حضرت به واسطه کم سن و سالی او، کوشیدند تا مانع شوند از اینکه مأمون دخترش را به همسری امام جوادؑ درآورد؛ به همین جهت، یحیی بن اکثم و همراهان او خود را برای طرح مسائل پیچیده و دشوار دینی بسیج کردند تا در مناظره معروفی که ترتیب دادند، آن حضرت را به زحمت افکنده، عاجز و ناتوانی‌اش را آشکار سازند.

اما آن حضرت، پندار آنان را باطل ساخت؛ هنگامی که با ارائه پاسخهای صحیح، روشن و

نکار ناپذیر خویش، زبان آنان را به لکنت انداخت و نسبت به برتری و برجستگی خود از حاظ فضل و دانش و کمالات دیگر بر ایشان، وادار به اعترافشان کرد و تردیدی وجود ندارد که هر کس آن مناظره فقهی دلپذیر و بی نظیر را با دقت و ژرف‌نگری، مورد توجه و بررسی قرار دهد و با سنّ و سال اندک آن حضرت بسنجد، اطمینان پیدا می‌کند که خدای متعال، الهام‌بخش اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام بوده، آنان را در گفتار و کردار، استوار می‌سازد.

امام جواد علیه السلام نهمین امام از امامان اهل بیت عصمت و طهارت است، همان کسانی که خدای متعال آنان را برای رهبری امت و هدایت بندگان و سامان بخشیدن به شهرها، برگزیده است و به یقین جدّ بزرگوارش رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و پدران پاک و پاکیزه‌اش - درود خدا بر آنان باد - به امامت و ولایت و جانشینی آن حضرت تصریح کرده‌اند؛ و در او تمام ویژگیها و شایستگی‌هایی که باید در هر پیشوای حقیقی وجود داشته باشد، از جمله دانش کامل و فراگیری که با دانش خلابی قابل مقایسه نیست، بود و علیرغم کوتاهی عمر شریفش و کنترل و مراقبت شدید، توسط طاغوت‌های معاصر خویش، آن حضرت هیچ فرصت فراهم آمده را فروگذار نکرد، جز اینکه آن را برای بیان حقایق و نشر و گسترش معارف، غنیمت شمرد؛ بنابراین، اگر امت اسلام در آن زمان، از یرکات وجود امام جواد علیه السلام بهره‌مند نگردید و در شعاع نور حضرتش، به روشنایی نرسید، خود متضرر گردید.

و هر گاه چنان بوده است که جامعه‌های پیشین، به بزرگی بزرگان و نخبگان خویش پی‌نبرده، قدر و منزلت اولیای مقرب خدا را نشناختند و در نتیجه وظایف خود را در فرمانبرداری و پیروی و احترام و قدردانی از آنها، بکار نیستند؛ گناه خودشان بوده است، نه کوتاهی اولیای الهی، و عیب و نقص آن متوجه خود آن نسل منحط و عقب افتاده است، نه متوجه شخصیت آن امام بزرگوار.

ویژگی امام جواد علیه السلام این است که خدای متعال، او را شبیه حضرت عیسی بن مریم علیه السلام، قرار داد؛ چه اینکه در کودکی، دانش و بردباری به او عطا کرد تا مردم بدانند که امام علیه السلام، از جانب خدای متعال تعیین می‌گردد؛ با این حال امام جواد علیه السلام، در دوران زمامداری مأمون و معتصم عباسی، تحت فشار بود تا جایی که می‌فرمود: «گشایش من بعد از مأمون، مدت سی ماه خواهد بود.» و بدینگونه از فشار روحی و روانی بسیاری که تحمل می‌کرد، تعبیر فرمود.

از ویژگیهای منحصر به فرد امام جواد علیه السلام که او را از امامان پیش از وی متمایز می‌سازد، این است که در سن هفت سالگی، عهده دار امور امامت گردید و در همان سن و سال اندک، چنان به مسئولیت خطیر امامت قیام فرمود که مردم را به حیرت افکند و با حل مسائل بغرنج و دشوار مذهبی در دوران امامتش، همچنین پاسخگویی به پرسشهای دانشمندان سرشناس زمان خود که از مشکل‌ترین و پیچیده‌ترین مسائل فقهی و کلامی به شمار می‌رفت، شگفتی همگان را برانگیخت؛ به گونه‌ای که پاسخهای صحیح و صریح آن حضرت، مشهور و زیانزد شد و نقل مجالس و محافل گردید و همچنان در طول تاریخ، از آنها با عظمت و شگفتی یاد می‌شود و تعجب ندارد که امامان معصوم، چونان ستارگانند و در تاریکیهای خشکی و دریا، راهنمای جویندگان هدایت‌اند و یاریگر مردم و حلال مشکلات آنان در هر عصر و زمان و در هر شهر و دیاری می‌باشند.

امام جواد علیه السلام، به توضیح و تشریح آن دسته از امور دینی که برای مسلمانان، مجهول و مبهم بود پرداخت و حقایق شریعت اسلام را از پندار مخالفان ستیزه‌جو، متمایز و مشخص ساخت؛ هر آینه بساط دانش خود را بر روی مردم گسترد و آنان، را چنان از چشمه ساران صاف و زلال معارفش سیراب کرد که از مراجعه به دیگران بی‌نیاز شدند؛ لذا پرسشهای پیاپی به محضر حضرتش گسیل گشت و آستان مبارکش، همواره بر روی مراجعان و پرسشگران گشوده بود؛ حتی در بعضی از محافل، پرسشهای بزرگان سرشناس آنان، چونان قاضی القضاة دستگاه خلافت مأمون، یحیی بن اکثم را پاسخ فرمودند و سوالات او را به فروغ و شقوق متعدّد و فراوانی تقسیم کرد و بالاخره پاسخهای آن حضرت در مناظرات گوناگون، از مرز سه هزار جواب گذشت؛ چنانکه به زودی از نظر خواننده گرامی خواهد گذشت.

ولادت با سعادت امام جواد

ابوجعفر دوم (امام جواد علیه السلام)، شب جمعه نیمه ماه مبارک رمضان^۱ و بنا به گفته دیگر، هفدهم ماه مبارک رمضان^۲ سال دویست و نود و پنج هجری قمری، در مدینه منوره دیده به جهان

۲. اعلام‌الوری ۲: ۹۱.

۱. کافی ۱: ۴۹۲.

گشود و در روایت دیگری آمده است که دهم ماه شریف رجب، به دنیا آمده و مشهور نیز همین است^۱ و مدت عمر آن حضرت، بیست و پنج سال و دو ماه و هیجده روز^۲ بود که هفت سال و چهار ماه و دو روز آن، در حیاط پدر بزرگوارش سپری گشت و بعد از وی هیجده سال و بیست روز کم، زندگی کرد.^۳

امامت امام جواد علیه السلام، مصادف بود با دوران زمامداری مأمون و معتصم عباسی و در آخر ماه ذیحجه سال دویست و بیست هجری قمری در بغداد به شهادت رسید و در قبرستان معروف به «مقابر قریش»، کنار قبر جد بزرگوارش امام کاظم علیه السلام به خاک سپرده شد. و چنان بود که معتصم، آن حضرت را در آغاز همان سال، به بغداد فرا خوانده بود.^۴

برجستگی های امام جواد

در روایت حسین بن بشیر آمده است: امام رضا علیه السلام فرمود «به خدا سوگند! روزان و شبان، به پایان نخواهند رسید تا آنکه فرزند پسری از نسل من به دنیا آید و جانشین من شود؛ حق را زنده می کند و باطل را نابود می سازد.»^۵

و چون امام جواد علیه السلام به دنیا آمد، امام رضا علیه السلام در همان شب به اصحاب و یاران خود فرمود: «به یقین برای من، فرزندی همانند موسی بن عمران متولد گردید که شکافنده دریاهاست و چونان عیسی بن مریم علیه السلام است؛ پاک و مقدس است مادری که او را زاده است و بی گمان، چنین مادری پاک و پاکیزه آفریده شده است.»^۶

و کلینی گفته است:

از یحیی صنعانی روایت شده که گفت: بر امام رضا علیه السلام داخل شدم، در حالی که حضرت در مکه بودند و موزی را، پوست کنده، به امام جواد علیه السلام می خوراندند؛ پس به حضرت عرض کردم: فدایتان گردم! کودک مبارک و فرخنده این کودک است؟

۲. کافی ۱: ۴۹۲.

۱. مصباح المتهجد: ۸۰۵.

۳. دلائل الامامة: ۳۹۴.

۴. کشف النعمه ۲: ۳۴۵.

۵. اختصار معرفة الرجال: ۵۵۳، شماره: ۱۰۴۴.

۶. اثبات الوصیه: ۲۱۰، بحار الانوار ۵۰: ۱۵.

حضرت فرمود: آری؛ ای یحیی! این کودک، همان کسی است که در اسلام، کودکی پربرکت‌تر از او برای شیعیان ما، به دنیا نیامده است.^۱

شیوه و روش گردآوری این مجموعه

به رغم کنکاش و جستجوی بسیار، کتابی که اختصاص به سخنان امام جواد^{علیه السلام} داشته باشد، نیافتیم؛ آری نوشته‌هایی ویژه امام جواد^{علیه السلام} وجود دارد که یا در لابلای نوشتجات دیگر، مانند: «امالی شیخ مفید» و «مناقب ابن شهر آشوب» و «بخاراانوار مجلسی» آمده است و یا به صورت مستقل و مخصوص آن حضرت است؛ همچون: «مسند امام الجواد^{علیه السلام} عطاردی» و «حیات الامام الجواد^{علیه السلام} باقر شریف القرشی» و «دایرة المعارف امام جواد^{علیه السلام} مؤسسه ولی عصر (عج)» و «الامام الجواد^{علیه السلام} اسوة و قدوة سید محمد تقی مددی» و «الامام الجواد^{علیه السلام} سید عبد الرزاق المقرم»؛ اما در تمام این کتابها و نوشته‌ها، سخنان امام جواد^{علیه السلام}، در لابلای نقل سیره و برجستگی‌ها و کمالات حضرتش آمده است به همین جهت گروه حدیث پژوهشکده باقرالعلوم^{علیه السلام}، عهده دار مسئولیت گردآوری سخنان امام جواد^{علیه السلام} گردیده، پژوهشگران آن، در حدّ توان خود، تلاش کردند تا کلیتۀ سخنانی که از امام جواد^{علیه السلام} صادر شده است را گردآوری کرده عرضه کنند.

شیوه و روش گردآوری این مجموعه نیز دقیقاً همان شیوه و روش ما در گردآوری فرهنگ جامع سخنان امام حسین^{علیه السلام} است؛ که مطالب و محتوای این مجموعه، در چهار فصل به ترتیب زیر ساماندهی شده است:

۱ - فصل اوّل: سخنان امام جواد^{علیه السلام} در عقائد.

۲ - فصل دوّم: سخنان امام جواد^{علیه السلام} در احکام.

۳ - فصل سوّم: سخنان امام جواد^{علیه السلام} در اخلاق.

۴ - فصل چهارم: سخنان امام جواد^{علیه السلام} در دعاها، ذکرها، و زیارتها.

لازم به ذکر است که در این مجموعه، فصلی به اشعار امام جواد^{علیه السلام}، اختصاص نیافت؛ چه اینکه اشعار رسیده از آن حضرت، بسیار اندک است و جایی برای اختصاص دادن فصلی

مستقل به آن، بدانگونه که در فرهنگ جامع سخنان امام حسین علیه السلام انجام گردید، وجود نداشت؛ بنابراین، اشعار آن حضرت را ضمن همان مناسبت‌های سروده شده آوردیم و امیدواریم کار ما، مورد تأیید و قبول امام علیه السلام قرار گیرد.

در پایان از تمام برادرانی که در گردآوری، تنظیم و انتشار این مجموعه، ما را یاری کردند، خصوصاً آقایان: شیخ محمود مهدی پور، شیخ غلام حسین خدادادی، و برادر نزار منصوری، تشکر و قدردانی می‌کنیم و از همه برادران محقق و پژوهشگر و خوانندگان گرامی درخواست می‌کنیم با ارسال پیشنهادات و انتقادات خود، موجبات بر طرف ساختن کاستی‌ها و هرچه کامل‌تر شدن این مجموعه نفیس را فراهم آورند و سپاس و ستایش از آن خداوند پروردگار جهانیان است.

قـم

گروه حدیث پژوهشکده باقرالعلوم علیه السلام